

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Львівський національний університет імені Івана Франка

Юридичний факультет

Кафедра теорії та філософії права

Затверджено

на засіданні кафедри теорії та філософії права
юридичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 2 від 12 вересня 2024 року)
Завідувач кафедри проф. Косович В.М.

**Силабус з навчальної дисципліни
«Права людини і релігія»
що викладається в межах ОПШ «Право»
магістерського рівня вищої освіти**

Львів – 2024

**«Права людини і релігія»
2024-2025 навчального року**

Назва курсу	Права людини і релігія
Адреса викладання	79000, м. Львів, вул. Січових Стрільців,14
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Кафедра теорії та філософії права
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	081 право
Викладачі курсу	Добрянський С.П., кандидат юридичних наук, доцент
Контактна інформація викладачів	м. Львів, вул. Січових Стрільців,14, ауд. 253
Консультації по курсу відбуваються	Щоп'ятниці, 15:00-17:50 год. (адреса факультету: м. Львів, вул. Січових Стрільців,14, ауд. 253) Крім того, консультації в день проведення лекцій/практичних занять. Також можливі он-лайн консультації через Skype або подібні ресурси. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача або дзвонити.
Сторінка курсу	
Інформація про курс	Предметом вивчення навчальної дисципліни студентами юридичного факультету навчання є закономірності виникнення, функціонування, розвитку та взаємодії прав людини релігії.
Коротка анотація курсу	Дисципліна є завершальною вибірковою дисципліною з спеціальності 081 ПРАВО для освітньої програми Магістр, яка викладається в 1 семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	Метою навчальної дисципліни «Права людини і релігія»: навчити студентів розуміти складний діалектичний зв'язок між цими явищами: з одного боку продемонструвати як релігійні норми беззаперечно слугували базою для обґрунтування існування фундаментальних прав людини з одного боку, а з іншого – як низка новітніх прав людини вступають у неминуче протиріччя конфлікт доктринами певних сучасних релігійних систем. І людина потрапляє в конфліктну ситуацію: чи залишатися вірній своєму віровченню, чи все є таки користуватися певними правами.

**Література
для вивчення
дисципліни**

1. Августин. Головні проблеми сучасних церковно-державних відносин [Електронний ресурс] : (виступ на круглому столі «Державно-конфесійні відносини : бачення християнськими церквами України» ; Київ, 18 грудня 2019 р.) / Августин, архієпископ УПЦ. – Режим доступу : <http://archiv.orthodox.org.ua/page-724.html>. – Головні проблеми сучасних церковно-державних відносин.
2. Бабій М. Правологія релігії в її предметі та структурі / М. Бабій // Дисциплінарне релігієзнавство. Навчальний посібник / за наук.ред. д.філос.н., проф. А.Колодного. – 20-е доопрац. вид. – Київ, 2021. – С. 158-173.
3. Бабій М. Свобода совісті та свобода релігії : сучасна парадигма / М.Бабій // Релігійна свобода: науковий щорічник відділення релігієзнавства інституту філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України. Збірник наукових статей з теми «Свобода релігії і демократія – старі і нові виклики». / За заг. ред. д.філос.н. А.Колодного. – Київ : УАР, 2018. – № 15. – С.10-16.
4. Бальжик І.А. Відносини держави і церкви: «симфонія влад» : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01. «теорія та історія держави і права ; історія політичних і правових вчень» / Бальжик Ірена Анатоліївна. – Одеса, 2017. – 19 с.
Вовк Д.О. Право і релігія: загальнотеоретичні проблеми співвідношення: монографія / Д.О.Вовк. – Х. : Право, 2009. – 224 с.
5. Водоп'ян Т.В. Проблема правового становища зачатої, але ще ненародженої дитини в цивільному праві / Т. В. Водоп'ян // Університетські наукові записки. – 2006. – № 2 (18). – С. 133-138.
6. Вустенко В. В. Право на аборт у контексті дотримання міжнародних прав людини [Електронний ресурс] / В. В. Вустенко // Новості медицини и фармації. – 2007. – № 5 (209). – Режим доступу до газети : <http://novosti.mif-ua.com/archive/issue-3094/article-3154/print.html>.
7. Гладун З. Право людини на життя і проблеми його юридичного забезпечення в Україні / З. Гладун // Український часопис прав людини в Україні. – 1994. – № 1. – С. 47-54.
8. Жила О. Церква та вибори: Сидіння на двох стільцях [Електронний ресурс] : (28 жовт. 2010 р.) / О. Жила. – Режим доступу : <http://novynar.com.ua/analytics/government/139419>. – Церква та вибори: Сидіння на двох стільцях.
9. Жуковський В. Містика матерії, або довкілля як божественне середовище. / В. Жуковський // Християнин і світ. – 2010. – № 2 (3). – С.16-18. – (Світ довкілля).
10. Здіорук С. Партнерство держави і церкви: українські реалії

	<p>в європейському контексті / С. Здіорук // Релігійна панорама. – 2009. – № 10 (108). – С. 26-39.</p> <p>11.Зі спільної заяви Папи Йоана Павла II і Патріарха Варфоломея I (Рим/Венеція, 10 черв. 2002 р.) // Християнин і світ. – 2010. – № 2 (3). – С.24. –(Світ довкілля).</p> <p>12.Зі спільної заяви Папи Венедикта XVI і Патріарха Варфоломея I (Фанар, 30 лист. 2006 р.) // Християнин і світ. – 2010. – № 2 (3). – С.24. – (Світ довкілля).</p> <p>Іванова В. Київський священник обіцяє своїм виборцям «людське життя» [Електронний ресурс] : (28.09.2012). / В. Іванова. – Режим доступу : http://kyiv.comments.ua/news/2012/09/28/125411.html. – Київський священник обіцяє своїм виборцям «людське життя».</p> <p>13. Коваль О.А. Маніпулювання релігійною свідомістю: сутність і засоби. [Електронний ресурс] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук.: спец. 09.00.11 «релігієзнавство» / Коваль Олександр Анатолійович. – Київ, 2006. – 18 с. Режим доступу : http://disser.com.ua/contents/7495.html.</p> <p>14. Ковальов П. Вибори одягають рясу [Електронний ресурс] // День. – № 187-188. – 15 жовтня 2015 р. – Режим доступу : http://www.day.kiev.ua/312826</p> <p>15. Конфесіологія релігії : Колективна монографія // Українське релігієзнавство / за наук.ред. д.філос.н., проф. А.Колодного та Л. Филипович. – 20-е доопрац. вид. – Київ, 2009. — Спецвипуск 2009-2. – 237 с.</p> <p>16. Кривенко Ю.В. Види релігійних організацій [Електронний ресурс] / Ю.В.Кривенко // Актуальні проблеми держави і права : збірник наукових праць, вип. 51. ; редкол. : С. В. Ківалов (голов.ред.) [та ін.]. ; відп. за вип. Ю. М. Оборотов – Одеса : Юридична література, 2009. – С.109-114. Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Arpdip/2009_51.pdf.</p>
Тривалість курсу	32 години
Очікувані результати навчання	<ul style="list-style-type: none"> • знати: <ul style="list-style-type: none"> - релігійно-філософське обґрунтування необхідності та змісту правового регулювання, зокрема значення релігійних норм у обґрунтуванні основоположних прав людини; - системи основних (найбільш поширених та впливових) релігійних вчень, доктрини яких взаємодіють з проблемами правового регулювання; - значення ісламу та його вплив на фундаментальні права людини; - основні течії християнства (православ'я, католицизм та

	<p>протестанство), їхні спільні та відмінні риси у обґрунтуванні основоположних прав людини;</p> <ul style="list-style-type: none"> - принципи співвідношення основних релігійних вчень з європейськими стандартами прав людини; - ставлення основних релігійних вчень до нових прав людини, зокрема прав людини так званого 4 та 5 покоління. <p>• вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначити основні принципи взаємодії релігії та правового регулювання; - найбільш впливові релігійні системи, доктрини яких дотичні до обґрунтування основоположних прав людини; - застосувати положення релігійних доктрин для визнання існування прав та свобод людини. - визначити конфронтаційні зони між певними правами людини та релігійними системами, та запропонувати шляхи подолання таких конфліктів.
Ключові слова	Християнство, іслам, буддизм, індуїзм, права людини
Формат курсу	Денний
Теми	<p>Тема 1. Природні (загальносоціальні) свободи віровизнання та віросповідання людини: філософсько-правові засади. Свобода віросповідання як основа формування сучасної концепції прав людини Загальні поняття свободи віровизнання та свободи віросповідання людини Структура свободи віровизнання та свободи віросповідання Свобода віросповідання як передумова формування сучасної концепції прав людини.</p> <p>Тема 2. Права людини у католицизмі Загальна характеристика соціального вчення католицької церкви Філософсько-правові погляди Т.Аквінського як теоретична основа неотомістського право розуміння Природне право як основа суспільного порядку Природне право як права людини Поняття прав людини Система прав людини</p> <p>Тема 3. Права людини та православ'я Загальна характеристика соціального вчення православної церкви Загальносуспільне та індивідуальне як теоретичні засади вчення православної церкви про права людини. Поняття прав людини у православ'ї. Система прав людини у православ'ї.</p>

	<p>Тема 4. Права людини у протестантизмі. Протестантський рух: поняття, передумови , цілі. Соціальне доктрина протестантизму. Зародження уявлень про права людини у протестантизмі. Система прав людини у протестантизмі.</p> <p>Тема5. Права людини та іслам Іслам як новітня релігійна течія. Соціальне вчення ісламу. Поняття права та прав людини за ісламом. Система прав людини за ісламом.</p> <p>Тема 6. Свобода віросповідання людини як суб'єктивне юридичне право: поняття та структура. Механізм і стадії його юридичного забезпечення в Україні (загальнотеоретична характеристика) Принципи законодавства щодо свободи віросповідання Поняття та структура суб'єктивного юридичного права на свободу віросповідання людини Механізм і стадії юридичного забезпечення свободи віросповідання людини</p>
Підсумковий контроль, форма	Залік в кінці семестру. Письмовий.
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань зі загальної теорії права, міжнародного публічного права.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекції, практичні, дискусії, підготовка презентацій за тематикою курсу.
Необхідне обладнання	Із урахуванням особливостей навчальної дисципліни. Вивчення курсу може не потребувати використання програмного забезпечення, крім загально вживаних програм і операційних систем.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: <ul style="list-style-type: none"> • практичні заняття: 25% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50. • контрольні заміри (модулі): 25% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50.

	<ul style="list-style-type: none"> • залік: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 50. <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100.</p> <p>Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають есе.</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями.</p> <p>Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих. Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на практичних заняттях, модулі та бали підсумкового оцінювання (есе). При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до заліку чи екзамену.</p>	<p>Природні (загальносоціальні) свободи віровизнання та віросповідання людини: філософсько-правові засади.</p> <p>Свобода віросповідання як основа формування сучасної концепції прав людини</p> <p>Загальні поняття свободи віровизнання та свободи віросповідання людини</p> <p>Структура свободи віровизнання та свободи віросповідання</p> <p>Свобода віросповідання як передумова формування сучасної концепції прав людини.</p> <p>Загальна характеристика соціального вчення католицької церкви</p> <p>Філософсько-правові погляди Т.Аквінського як теоретична основа неотомістського право розуміння</p> <p>Природне право як основа суспільного порядку</p> <p>Природне право як права людини</p>

	<p>Поняття прав людини Система прав людини</p> <p>Загальна характеристика соціального вчення православної церкви</p> <p>Загальносуспільне та індивідуальне як теоретичні засади вчення православної церкви про права людини.</p> <p>Поняття прав людини у православ'ї. Система прав людини у православ'ї.</p> <p>Протестантський рух: поняття, передумови , цілі. Соціальне доктрина протестантизму.</p> <p>Зародження уявлень про права людини у протестантизмі. Система прав людини у протестантизмі.</p> <p>Іслам як новітня релігійна течія. Соціальне вчення ісламу.</p> <p>Поняття права та прав людини за ісламом. Система прав людини за ісламом.</p> <p>Свобода віросповідання людини як суб'єктивне юридичне право: поняття та структура. Механізм і стадії його юридичного забезпечення в Україні (загальнотеоретична характеристика)</p> <p>Принципи законодавства щодо свободи віросповідання Поняття та структура суб'єктивного юридичного права на свободу віросповідання людини Механізм і стадії юридичного забезпечення свободи віросповідання людини</p>
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>